Ocena ryzyka zawodowego

w pytaniach i odpowiedziach

Portal BHP.pl

Biblioteczka BHP – Twoje centrum wiedzy o bezpieczeństwie!

Zadbaj o bezpieczeństwo pracy z profesjonalnymi publikacjami dla specjalistów bhp!
Praktyczne analizy, eksperckie porady i najnowsze przepisy - wszystko w jednym miejscu.
Sięgnij po sprawdzone źródła
i podnieś standardy bezpieczeństwa!

Sprawdź już dziś!

Portal BHP.pl

Ocena ryzyka zawodowego

w pytaniach i odpowiedziach

Copyright © by Wiedza i Praktyka sp. z o.o.

Warszawa 2026

Ocena ryzyka zawodowego w pytaniach i odpowiedziach

Copyright © Warszawa 2026 by Wiedza i Praktyka sp. z o.o

Autorzy: Halina Góralska, dr inż. Iwona Romanowska-Słomka, Krzysztof Goldman, Sebastian Kryczka, Jan Pióro, Kamil Szyszkiewicz, Lesław Zieliński
Redakcja: Kinga Grodzicka-Lisek
Korekta: Zespół
Koordynator produkcji: Mariusz Jezierski
Koordynator projektów wydawniczych: Anna Jagodzińska
Content & Publishing Leader: Marta Grabowska-Peda

Projekt graficzny okładki: Agnieszka Makowska
Zdjęcie na okładce: Adobe Stock
Skład i łamanie: Agnieszka Makowska

Wydanie I
Stan prawny: styczeń 2026 r.
ISBN: 978-83-8409-308-5
Kod produktu: UOH90

Wydawca:
Wiedza i Praktyka sp. z o.o.
03-918 Warszawa, ul. Łotewska 9a
tel. 22 518 29 29, faks 22 617 60 10
www.wip.pl

Druk i oprawa: KRM Druk sp. z o.o

Publikacja uwzględnia stan prawny obowiązujący na dzień 20 stycznia 2026 r.

Niniejsza publikacja oraz wszystkie zawarte w niej teksty, grafiki i materiały są chronione prawem autorskim. Żadna część tej książki nie może być reprodukowana, przechowywana w systemach wyszukiwania lub transmitowana w jakiejkolwiek formie i jakimikolwiek środkami – elektronicznymi, mechanicznymi, kopiowania, nagrywania lub innymi – bez uprzedniej pisemnej zgody redakcji.

Zakaz ten nie dotyczy cytowania ww. materiałów w granicach dozwolonego użytku, z powołaniem się na źródło.

Treści zawarte w niniejszej publikacji mają charakter wyłącznie informacyjny i edukacyjny. Publikacja została przygotowana z zachowaniem najwyższej staranności oraz z wykorzystaniem wysokich kwalifikacji, wiedzy i doświadczenia autorów oraz konsultantów. Niemniej jednak zawiera ona ogólne wskazówki i nie powinna być traktowana jako indywidualna porada prawna, finansowa, medyczna ani żadna inna forma profesjonalnej konsultacji.

Redakcja nie ponosi odpowiedzialności za decyzje podjęte na podstawie informacji zawartych w tej publikacji. W przypadku potrzeby uzyskania specjalistycznej porady zaleca się konsultację z odpowiednim ekspertem lub specjalistą w danej dziedzinie.

Spis treści

Wstęp **7**

Co to jest ocena ryzyka zawodowego i po co się ją przeprowadza? **9**

Cele oceny ryzyka zawodowego 9

Kto powinien dokonywać oceny ryzyka zawodowego w zakładzie pracy? **11**

Skład zespołu dokonującego oceny ryzyka zawodowego 11

Czy potrzebne są uprawnienia do przeprowadzania oceny ryzyka zawodowego? **13**

Zakres wiedzy i umiejętności oceniającego ryzyko zawodowe 13

Jak wybrać metodę oceny ryzyka zawodowego? **14**

Metody oceny ryzyka zawodowego 14

Jak wybrać odpowiednią metodę oceny ryzyka? 14

FTA – co to jest i na czym polega? **16**

Jakie zastosowanie ma FTA? 16

Cel stosowania FTA 17

Korzyści płynące ze znajomości FTA 17

Jak przeprowadzić ocenę ryzyka zawodowego metodą PHA? **19**

4 kroki oceny ryzyka metodą PHA 19

Risk Score – co to za metoda oceny ryzyka zawodowego **22**

Parametry ryzyka zawodowego w metodzie Risk Score 22

W jaki sposób zidentyfikować zagrożenia na stanowiskach pracy? **25**

Lista stanowisk pracy w firmie 25

Źródła informacji o zagrożeniach 27

Analiza stanowiska pracy 28

Sytuacje i czynniki a zagrożenia 30

Ergonomia i pracownicy 31

Analiza zagrożeń po ich identyfikacji 32

Jak samodzielnie przeprowadzić ocenę ryzyka zawodowego? 33

Wykaz stanowisk do przeprowadzenia oceny ryzyka zawodowego 34

Charakteryzowanie obiektów do przeprowadzenia oceny ryzyka zawodowego na stanowiskach pracy 34

Dodatkowe dane do przeprowadzenia oceny ryzyka zawodowego 36

Co powinna zawierać ocena ryzyka zawodowego w związku z występowaniem czynnika chemicznego? 38

Zawartość oceny ryzyka zawodowego w związku z występowaniem czynnika chemicznego 38

Niebezpieczne właściwości czynnika chemicznego i piktogramy 39

Ograniczanie poziomu ryzyka pracy 40

Jak zaplanować profilaktykę w ryzyku zawodowym? 41

Korzystajmy z doświadczenia innych 42

Kolejność podejmowanych działań 42

Treść planu działań profilaktycznych 43

Dla kogo i jakie dokumenty z przeprowadzonej oceny ryzyka zawodowego? 44

Informacje i dokumenty dla pracownika 45

W jaki sposób potwierdzać zapoznanie pracownika z oceną ryzyka zawodowego? 47

Zapoznanie pracownika z ryzykiem zawodowym na stanowisku pracy 47

Potwierdzenie przez pracownika faktu poinformowania go o ryzyku zawodowym 47

Dostęp pracowników do informacji dotyczącej oceny ryzyka 48

Gdzie przechowywać listę pracowników zapoznanych z ryzykiem zawodowym? 49

Udokumentowanie zapoznania pracowników z oceną ryzyka zawodowego 49

Ocena ryzyka pod kontrolą PIP..... 50

Kto zatwierdza opracowaną w zakładzie pracy ocenę ryzyka zawodowego? 51

Jak pracodawca powinien udokumentować przeprowadzenie oceny ryzyka na stanowiskach pracy?..... 51

Kiedy wykonywać, aktualizować ocenę ryzyka zawodowego? 53

Jak zaktualizować ocenę ryzyka o zagrożenia poza stanowiskiem pracy na terenie zakładu? 54

W jaki sposób monitorować ryzyko zawodowe w ramach procedur ISO? 56

Na czym polega monitorowanie ryzyka zawodowego?..... 56

Podsumowanie 58

Podstawy prawne 59

Wzory dokumentów 60

Informacja o zapoznaniu pracownika z ryzykiem zawodowym..... 60

Identyfikacja zagrożeń i uciążliwości..... 61

Plan poprawy warunków bezpieczeństwa i higieny pracy..... 62

Lista kontrolna procedury oceny ryzyka zawodowego..... 63

Checklista danych wejściowych do analizy FTA 68

Przykładowe karty analizy ryzyka zawodowego 69

Wstęp

Ocena ryzyka zawodowego jest jednym z kluczowych elementów systemu bezpieczeństwa i higieny pracy w każdym zakładzie pracy. Jej prawidłowe przeprowadzenie ma bezpośredni wpływ na poziom bezpieczeństwa pracowników, skuteczność działań profilaktycznych oraz zdolność pracodawcy do realizacji obowiązków wynikających z przepisów prawa pracy. Nie jest to wyłącznie wymóg formalny, lecz proces, który – właściwie zaplanowany i wdrożony – stanowi realne narzędzie zarządzania bezpieczeństwem.

W praktyce zawodowej ocena ryzyka bywa jednak traktowana schematycznie, jako dokument tworzony na potrzeby kontroli. Takie podejście prowadzi do pomijania istotnych zagrożeń, niedostosowania środków profilaktycznych do rzeczywistych warunków pracy oraz utraty potencjału, jaki niesie za sobą rzetelna analiza ryzyka. Tymczasem ocena ryzyka zawodowego powinna być procesem ciągłym, wspierającym organizację pracy, podejmowanie decyzji technicznych i organizacyjnych oraz budowanie kultury bezpieczeństwa w zakładzie.

Niniejsza publikacja została przygotowana z myślą o osobach, które w praktyce uczestniczą w procesie oceny ryzyka zawodowego lub odpowiadają za jego wyniki: specjalistach ds. bhp, pracodawcach, członkach zespołów oceniających ryzyko, społecznych inspektorach pracy, a także osobach kierujących pracownikami – kierownikach, brygadzistach i osobach sprawujących bezpośredni nadzór nad pracą. Adresowana jest zarówno do doświadczonych praktyków, jak i do osób, które po raz pierwszy realizują obowiązki w tym obszarze.

Forma pytań i odpowiedzi umożliwia szybkie dotarcie do konkretnych zagadnień pojawiających się w codziennej praktyce zakładowej – od podstaw prawnych i organizacyjnych, przez dobór metod oceny ryzyka, identyfikację zagrożeń, aż po dokumentowanie wyników, informowanie pracowników oraz aktualizację ocen w związku ze zmianami w procesie pracy lub po zdarzeniach wypadkowych. Szczególny nacisk położono na zagadnienia interpretacyjne i praktyczne, z którymi najczęściej mierzą się osoby odpowiedzialne za bezpieczeństwo pracy.

Publikacja uwzględnia aktualny stan prawny oraz dobre praktyki wynikające z wieloletniego stosowania różnych metod oceny ryzyka zawodowego w zakładach pracy o zróżnicowanym profilu.

Co to jest ocena ryzyka zawodowego i po co się ją przeprowadza?

Na czym polega ocena ryzyka zawodowego? Po co się ją przeprowadza?

Ocena ryzyka zawodowego bhp polega na **identyfikacji, ocenie i kontrolowaniu potencjalnych zagrożeń** dla zdrowia i bezpieczeństwa pracowników.

Celem procedury jest zapewnienie **bezpiecznych i zdrowych warunków pracy**. Ryzyko wystąpienia wypadków lub chorób zawodowych ma być eliminowane lub ograniczane.

Ryzyko zawodowe to prawdopodobieństwo wystąpienia niepożądanych zdarzeń związanych z wykonywaną pracą, powodujących straty, w szczególności wystąpienia u pracowników niekorzystnych skutków zdrowotnych w wyniku zagrożeń zawodowych występujących w środowisku pracy lub sposobu wykonywania pracy (§ 2 pkt 7 rozporządzenia w sprawie ogólnych przepisów bhp).

Ocena ryzyka zawodowego obejmuje analizę m.in.:

- procesów i metod pracy,
- warunków środowiskowych, maszyn i urządzeń,
- zachowania pracowników.

Rezultaty oceny służą do **opracowania i wprowadzania działań prewencyjnych**, które poprawią bezpieczeństwo pracowników.

Cele oceny ryzyka zawodowego

Głównym celem oceny ryzyka zawodowego jest zapewnienie bezpiecznych i zdrowych warunków pracy dla pracowników. Ocena ryzyka ma:

1) Wykryć **potencjalne zagrożenia dla zdrowia i bezpieczeństwa** pracowników, np. niebezpieczne maszyny, substancje chemiczne, hałas czy promieniowanie.

2) Ocenić **stopień ryzyka związanego z tymi zagrożeniami**, aby ustalić, które z nich wymagają natychmiastowej interwencji, a które mogą być kontrolowane w dłuższej perspektywie.

3) **Zastosować działania prewencyjne –** eliminowanie, ograniczanie lub kontrolowanie ryzyka wystąpienia wypadków lub chorób zawodowych.

4) **Monitorować i kontrolować skuteczność działań prewencyjnych** i pomóc w dostosowaniu ich do zmieniających się warunków pracy.

5) **Zapewnić pracownikom informacje i szkolenia** dotyczące bezpieczeństwa i zdrowia w miejscu pracy.

Kto powinien dokonywać oceny ryzyka zawodowego w zakładzie pracy?

Kto faktycznie powinien dokonywać oceny ryzyka zawodowego w zakładzie pracy? Czy istnieje wymóg, aby był to zespół i kto powinien wchodzić w jego skład?

Decyzję dotyczącą składu zespołu do oceny ryzyka zawodowego podejmuje pracodawca, który powołując zespół, może wskazać, jakie są jego zadania i zadania poszczególnych jego członków. Jeśli więc w zakładzie nie funkcjonuje organizacja związkowa, w skład zespołu można powołać przedstawicieli pracowników spośród załogi.

Przepisy Kodeksu pracy nakładają na pracodawcę obowiązek przeprowadzenia i dokumentowania oceny ryzyka zawodowego oraz poinformowania pracowników o wynikach oceny.

Z kolei rozporządzenie w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy określa, że **pracodawca ocenia ryzyko zawodowe** występujące przy wykonywanych pracach, w szczególności przy:

- doborze wyposażenia stanowisk i miejsc pracy,
- stosowanych substancjach i preparatach chemicznych, biologicznych, rakotwórczych lub mutagennych oraz reprotoksycznych,
- zmianie organizacji pracy.

Skład zespołu dokonującego oceny ryzyka zawodowego

Polska Norma PN-N-18002:2011 „Systemy zarządzania bezpieczeństwem i higieną pracy – Ogólne wytyczne do oceny ryzyka zawodowego" zalecała, aby w skład zespołu dokonującego oceny ryzyka zawodowego wchodziły osoby, które będą:

- znały i rozumiały zasady oceny ryzyka zawodowego,
- posiadały wiedzę niezbędną do identyfikowania zagrożeń na ocenianych stanowiskach,
- umiały ocenić szkodliwe następstwa występujących zagrożeń.

W skład zespołu oceniającego ryzyko zawodowe mogą wchodzić:

- pracodawca,
- lekarz medycyny pracy,
- pracownik służby bhp,
- osoby kierujące pracownikami, dla których dokonywana jest ocena ryzyka zawodowego,
- przedstawiciele pracowników.

Decyzję dotyczącą składu zespołu do oceny ryzyka zawodowego podejmuje pracodawca. To on powołując zespół, może wskazać, jakie są jego zadania i zadania poszczególnych jego członków.